

Bröstkomplikation - svamp

Författat av: Hanna Östling, Barbro Jonsson

Reviderad av: Barbro Jonsson, Shilan Kadir

Bakgrund

Candida albicans finns normalt i slemhinnor och på huden. Vid förändrad miljö i hud och slemhinnor kan svamporganismer förökas och ge besvär. Candida trivs och förökar sig i varma, fuktiga hudområden. Candida (torsk) kan även finnas i munnen på barn och kan sprida sig mellan mor och barn vid amning.

Riskfaktorer

- ⇒ Antibiotikabehandling under förlossningen men även senare
- ⇒ Tidigare och pågående candida i underlivet
- ⇒ Tröstnapp inklusive amningsnapp/dinapp
- ⇒ Atopiskt eksem och andra hudåkommor
- ⇒ Överväxt av svamp i barnets mun, se nedan under "symtom hos barnet"

Undersökning/utredning

Anamnes - Utvärdera riskfaktorer ovan.

Symptom hos mamman

Kliniska bilden kan vara diffus och ospecifik

- Rosa/röd, irriterad och/eller svullen bröstvårta med sprickor i vårtbasen
- Glansig, svullen, vätskande, ilsket röd/rosa och/eller fjällande vårtgård
- Ytlig ihållande smärta på bröstvårta och/eller på vårtgården
- Klåda och brännande känsla på bröstet
- Smärta inne i bröstet - brännande, skärande, svidande, som strålar bak mot ryggen
- Smärta inne i bröstet under/efter amning och/eller mellan amningstillfällena

Symptom hos barnet

Synlig svamp/torsk i barnets mun; tjock vit beläggning på tungan, på insidan av läpparna och/eller på insidan av kinderna. Tänk på att barnet kan ha en tunn vit mjölkbeläggning på tungan efter amning som då inte är svamp.

Labb

Odling för svamp på vårtgård, bröstmjölk (*Av värde att odla men, svamp är svårt att fånga varför den kliniska bilden är det som ger diagnosen*)

Vid misstanke om bakteriell infektion odlas även för detta.

- ⇒ Om positiv Candidaodling och kvinnan är symtomfri, ingen behandling!
- ⇒ Om negativ Candidaodling och kvinnan har symtom, fortsatt utred och behandla!

Differentialdiagnos

- ⇒ Amningstekniska, litet tag om bröstet
- ⇒ Bakteriell infektion
- ⇒ Eksem, allergi, psoriasis
- ⇒ Sårig bröstvärta som inte läker, kan vara kombination av candida och bakterier
- ⇒ Muskuloskeletala smärtor
- ⇒ Raynaud's fenomen (*observera att svampbehandling kan förvärra symtomen*)
- ⇒ Idiopatisk smärta

Handläggning och omvårdnad

- Hygienråd
  - god handhygien
  - behå tvättas i 60 grader
  - byt behå dagligen
  - byt behå-inlägg ofta för att hålla rent och torrt, uppmuntra att använda bomullsullinlägg som släpper igenom luft
  - koka napp, amningsnapp, mjölkuppsamlare och pumpdelar dagligen i 5 minuter
- Lufttorka bröstet efter amning
- Fortsätt amma om möjligt för mamman, avlasta vid behov med urmjolkning för hand eller med pump
- Minskat sockerintag hos mamman

Gör en bedömning av amningssituationen med hjälp av Amningsstatus och vid behov en Amningsobservation i samråd med mamman/föräldrarna för att utesluta riskfaktorer i amningssituationen.

Läkemedel

Rekommendationerna gäller endast för mammor med friska barn födda i fullgången tid. I övriga fall konsultera barnläkare.

Vid smärta

T. Ibuprofen 200–400 mg 1 x 4, dock högst 1200 mg/dygn. Om ytterligare smärtlindring behövs komplettera med T. Paracetamol 1 g x 4 maxdos 4000 mg/dygn, jämt fördelat över dygnet.
Vid överkänslighet mot acetylsalicylsyra ges endast T. Paracetamol

Behandling av Candida på bröstvårta/vårtgård

⇒ Lokal behandling

Kräm mikonazol (Daktar) 1 x 2 – 3 i minst 10 dagar. Om behandling med mikonazol inte hjälper och hudförändringarna på bröstet ger misstanke om atopiskt eksem eller andra hudåkommor i kombination med svampinfektion kan mikonazol 20 mg/g med hydrokortison 1mg/g vara en alternativ behandling (Daktacort eller Cortimyk) 1 x 2 i 7 dagar.

Vid lokal behandling informera mamman om att smörja på ett tunt lager direkt efter amning samt torka av bröstet med bröstmjölk före nästa amning, då smak och lukt ibland kan försämra barnets tag om bröstet.

⇒ Peroral behandling

Om lokal behandling inte hjälper eller uttalade smärtor inne i bröstet under/efter amning och/eller mellan amningstillfällena tillsammans med synliga symtom på svamp. Övergå till K. Flukonazol 150 mg. Dosen behöver ofta upprepas varför recept på 4ra tabletter förenklar förskrivningen. Telefonkontakt med amningsmottagningen efter fem dagar för utvärdering av behandlingen och bedömning om ny dos behövs. Om förbättring av symtom men inte helt bra kan doserna behöva upprepas vid 4ra tillfällena med 5-7 dagars mellanrum, iakttagande av hygienråd och samtidig behandling av barnet är viktigt för gott resultat av behandlingen.

Om uttalade besvär eller utebliven förbättring kan en intensiv behandling med Flukonazol 50 -100 mg i 7 dagar övervägas. Kontakt med läkare för ny bedömning, om ingen förbättring trots medicinerings eller helt bra efter tagit förskrivna dos.

Behandling av barnet

⇒ Måttliga förändringar hos ett friskt barn går tillbaka av sig självt och behöver ingen särskild behandling men om mamman har symtom och behandling ska barnet behandlas samtidigt.

⇒ När barnet har uttalad torsk som behöver behandlas ska alltid mamman behandlas parallellt, även om hon inte har symtom.

Recept till barnet på Mixtur Nystatin 100 000 iu/ml 1 ml x 4/dygn. Denna penslas på förändringarna i barnets mun t.ex. med en bomullsvirad pinne. Överskottet sväljs ner. För att förhindra recidiv bör behandlingen fortsätta 1 vecka efter att symtomen hos både mor och barn har upphört, ofta blir det 2-6 veckor. Recept på 100 ml + 100 ml Oralsuspension Nystatin för att behandlingen ska räcka upp till 6 veckor.

När medicinerings av mamman inleds behöver samtidigt Recept till barnet utfärdas på barnets personnummer av den läkare som förskriver behandling till mor.

Uppföljning

Det är viktigt med uppföljning och utvärdering av behandlingen då mammor med smärtsam amning som inte får stöd, ofta överväger att avsluta amningen trots att de har en önskan om att amma.

- ⇒ Om ingen förbättring hos barnet trots behandling behövs kontakt med barnläkare.
- ⇒ Vid utebliven effekt av behandling hos mamman kan hudläkare behöva konsulteras.

För ytterligare information och referenser hänvisas till Stockholms vårdprogram

[Bröstkomplikation i samband med amning 2016](#)